

VIII Українська олімпіада з лінгвістики

13—14 березня 2021 р.

Розв'язки задач особистого туру

Дарма *молодші класи*

Структура речення: означення (основа + суфікс) — підмет — присудок (основа + суфікс).

Іменники:

Слово	Переклад
kaka	дядько
khuli	мавпа
pya	птах
хуено	дитина

Прикметники та дієслова:

Основа	Як прикметник	Як дієслово
gee-	кульгавий	кульгати
jer-	наляканий	боятися
jo-	молодий	мати час
hwe-	п'яний	напиватися
kang-	хворий	хворіти
mang-	червоний	сердитися

Суфікс	Значення
-nu	<i>прикметник</i>
-ni	<i>дієслово, теперішній час</i>
-yang	<i>дієслово, майбутній час</i>

Завдання 1:

- 5 **jernu pya kangni.** Наляканий птах хворіє.
-
- 6 **geenu хуено joyang.** Кульгава дитина матиме час.

Завдання 2:

- 7 Червона мавпа боїться. **mangnu khuli jerni.**
-
- 8 П'яний дядько сердитиметься. **hwenu kaka mangyang.**

Словосполучення *молодші та старші класи*

Прикметник у словосполученнях першої групи характеризує людину незалежно від іменника, перед яким стоїть: стара матір є старою людиною; талановитий однокласник — талановитим; велике немовля — великим (як на немовля, але у звичайному значенні слова «великий»); безпринципний історик — безпринципною людиною.

Натомість у словосполученнях другої групи значення прикметника тісно пов'язане з конкретним іменником, перед яким він стоїть: великий мрійник — це людина, що багато мріє (а не фізично велика людина, що є мрійником); нова однокласниця — людина, яка нещодавно стала однокласницею; поганий батько — той, хто погано виконує батьківські обов'язки; справжня жінка — людина, що по-справжньому виявляє свою жіночість.

Відповіді:

I	II
невисокий помічник вродливий чоловік щасливий художник весела бешкетниця сильна (<i>вольова або дужа</i>) поетеса	давня подруга дитяча письменниця вроджений лінгвіст сильна (<i>талановита</i>) поетеса постійний відвідувач

Нухалк *молодші та старші класи*

На те, який звук позначає та чи інша літера, впливає те, чи відразу за нею йде сонорний приголосний (*l, m, n, w, y*). Відповідності літер на позначення голосних та звуків:

Літера	Звук	
	Перед сонорним	В інших позиціях
a	a	ä
i	e	ɛ
u	o	ɔ

Відповіді:

Слово	Голосні	Переклад
supt	ɔ	свистіти
ts'icw	ɛ	п'ять
yantsanlh	a a	халабуда
7uyyu	o ɔ	<i>ім'я</i>
papinki	ä e ɛ	змійка
muqw'lha	ɔ ä	воша
sim	e	кедрова мотузка
yaw	a	<i>вітання</i>
k'ita	ɛ ä	мізинець

Дунгіджаву *молодші та старші класи*

Дієслова мови дунгіджаву поділяються на чотири групи відповідно до початкової приголосної суфікса минулого й теперішнього часу цих дієслів: *-m-*, *-n-*, *-ŋ-* або *-y-*. Наводимо основи дієслів та їхню належність до груп (наскільки це дозволяє відновити мовний матеріал):

Основа	Група	Значення
bamba-	-y-	бити
barandje-	-ŋ-	стояти
bo:-	-ŋ-	помирати
bu-	-m-	вбивати
bumi-	-n-	падати
dawari-	-ŋ-	переслідувати
gembe-	-ŋ- або -y-	грати
gundani-	-y-	стрибати
ma:-	-n-	робити
mari-	-y-	горіти
njine-	-ŋ-	сидіти
njumba-	-y-	показувати
ya-	-n-	іти
yowana-	-ŋ- або -y-	збивати

Творення суфіксів часу залежно від групи дієслова:

- Суфікс минулого часу твориться додаванням до початкової приголосної відповідної групи голосної *-i*.
- Суфікс теперішнього часу для всіх дієслів передбачає додавання до початкової приголосної (крім *-y-*) дзвінкої проривної того ж місця творення, а також голосної *-e*.
- Суфікс майбутнього часу для дієслів із груп *-m-* та *-n-* твориться шляхом приєднання до відповідної приголосної кінцівки *-gu*.
- Дієслова з груп *-ŋ-* та *-y-* мають у майбутньому часі суфікс *-yu*, якщо їхня основа закінчується на передній голосний (*e* чи *i*), або суфікс *-wu*, якщо основа закінчується на голосний, що переднім не є (*a* чи *o*).

Суфікси часу				
група	<i>-m-</i>	<i>-n-</i>	<i>-ŋ-</i>	<i>-y-</i>
минулий час	-mi	-ni	-ŋi	-yi
теперішній час	-mbe	-nde	-ŋge	-ye
майбутній час	-mgu	-ngu	-yu після <i>e, i</i> -wu після <i>a, o</i>	

Завдання 1:

Слово	Переклад
bumgu	вбиватиме
yande	іде
bo:wu	помиратиме
yani	ішов
dawariyu	переслідуватиме
barandjeŋge	стоїть

Завдання 2:

Слово	Переклад
падатиме	bumingu
показував	njumbayi
горітиме	mariyu
сидітиме	njineyu
вбивав	bumi
робить	ma:nde
битиме	bambawu

Завдання 3:

Слово	Переклад
стрибає	gundaniye
грав	gembeŋi <i>або</i> gembeyi
помирає	bo:ŋge
робив	ma:ni
збиває	yowanange <i>або</i> yowanaye

Сесото старші класи

Відповідності між двома ортографіями наведено в таблиці нижче. Зауважимо, що літера *l* Лесото «перетворюється» на *d* в ортографії ПАР, лише якщо за нею йде висока голосна (*i* або *u*). Літери *m* та *n*, подвоєнню яких у ПАР відповідає апостроф перед літерою в Лесото, об'єднує те, що вони позначають носові звуки.

ПАР	Лесото
di	li
du	lu
kg	kh
mm	'm
nn	'n
pjh	psh
tjh	ch
w + ГОЛОСНА	o + ГОЛОСНА
y + ГОЛОСНА	e + ГОЛОСНА

Завдання 1:

ПАР	Лесото
dula	lula
hlompjhwa	hlompshoa
kadima	kalima
Kgodu	Kholu
kgwedi	khoeli
kutlwisiso	kutloisiso
mme	'me
Mokgatjhane	Mokhachane
nkwe	nkoe
nnete	'nete

ПАР	Лесото
nngwaya	'ngoaеа
ntate	
nwa	noa
phela	
titjhere	tichere
tjha	cha
tjhelete	chelete
watjhe	oache
ya	ea
yohle	eohe

Завдання 2. Слово **joang** записано в ортографії Лесото (в ортографії ПАР йому мало б відповідати слово **jwang**), тоді як слово **shwa** записано за нормами ПАР (у Лесото це слово записали б як **shoa**).

Румунська мова старші класи

Іменники румунської мови поділяються на слова, що позначають осіб чоловічої статі (і мають чоловічий рід) та осіб жіночої статі (і мають жіночий рід). Рід і число визначають закінчення іменників, що є різними для головного та підрядного речень:

	Чол. рід		Жін. рід	
	одн.	множ.	одн.	множ.
головне речення	-rul	-rii	-area	-arele
підрядне речення	-r	-ri	-are	

Представлені в задачі іменники утворено з дієслів. Дієслова своєю чергою поділяються на дві відміни: відміна визначає набір суфіксів, які приєднує слово. Частина дієслів (зворотні) має спереду частку *se*, схожу на українське *-ся*.

Відміна («а» чи «і»)	Частка	Основа	Значення	Значення похідного іменника
a	se	apăr-	захищатися	захисник, захисниця
a	—	cânt-	співати	—
a	—	cercet-	проводити дослідження	дослідник, дослідниця
i	—	domn-	правити	князь, княгиня
i	—	gând-	думати	мислитель, мислителька
i	se	îndrăgost-	закохуватися	—
a	—	învăț-	—	учитель, учителька
i	—	moșten-	—	спадкоємець, спадкоємиця
a	se	mut-	рухатися	—
a	—	trăd-	—	зрадник, зрадниця

число підмета	Мин. час		Теп. час		Майб. час		Творення іменників
	одн.	множ.	одн.	множ.	одн.	множ.	
відміна «а»	-a	-au	-ă		va -a	vor -a	-ăto-
відміна «і»	-ea	-eau	-ește	-esc	va -i	vor -i	-ito-

Структура дієслівної групи:

частка **se** (якщо є) — показник майбутнього часу **va/vor** (якщо є) — дієслово.

Структура головного речення:

підмет — підрядне речення — дієслівна група.

Структура підрядного речення:

артикль **al/a/ai/ale** — відносний займенник **căruî/cărei/căror** — підмет — дієслівна група.

Артикль узгоджується за родом і числом із підметом підрядного речення, тоді як відносний займенник — із підметом головного речення.

	Однина		Множина	
	чол. р.	жін. р.	чол. р.	жін. р.
артикль	al	a	ai	ale
відносний займенник	căruî	cărei	căror	

Завдання 1:

- 7 **Domnitorul ai căruî cercetători se apărau gândeşte.**
Князь, дослідники якого захищалися, думає.
- 8 **Moştenitoarea ale cărei apăraătoare vor domni va cânta.**
Спадкоємиця, захисниці якої правитимуть, співатиме.
- 9 **Trădătorii a căror învăţătoare se îndrăgostea se mută.**
Зрадники, учителька яких закохувалася, рухаються.

Завдання 2:

- 10 Мислителька, спадкоємець якої править, захищатиметься.
Gânditoarea al cărei moştenitor domneşte se va apăra.
- 11 Зрадниці, княгині яких рухалися, закохуватимуться.
Trădătoarele ale căror domnitoare se mutau se vor îndrăgosti.
- 12 Захисник, учителі якого думають, проводив дослідження.
Apărătorul ai căruî învăţători gândesc cerceta.